

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Seppälä, M. 2024. Metamoderni tiede. Tietoasiantuntija 5, 24-25.

Metamoderni tiede

Tieteen tekemisen konteksti on muuttumassa. Miten tiedettä pitäisi tehdä maailmassa, jossa tieteellisesti tuotettu tieto joutuu kilpailemaan enenevässä määrin uskottavuudesta ja suosioista muiden tiedon muotojen kanssa? Miten tiede voisi paremmin ottaa huomioon sen, että tietämys ja tieto voivat riippua niistä konteksteista, joissa ne syntyvät? Metamoderni tiede pyrkii uudistamaan tieteen tekemisen paradigmaa tavoilla, jotka kykenevät vastaamaan uuden toimintaympäristön tarpeisiin.

TEKSTI: MIKAEL SEPPÄLÄ

Metamodernismi on kulttuurifilosofinen käsite, joka syntyi 2000-luvun alussa kuvaamaan aikaa modernismin ja postmodernismin jälkeen. Käsitteen perusajatuksena on hyväksyä aiempien paradigmojen parhaat piirteet ja yhdistää niitä uudenlaisen, joustavan ja pragmaattisen ymmärryksen luomiseksi. Metamoderni tiede on paradigma, joka pyrkii yhdistämään modernin tieteen pyrkimyksen objektiivisen todellisuuden ymmärtämiseen ja postmodernin tieteen pyrkimyksen moninäkökulmaisuuksiin sekä kriittisyyden vaalimiseen. Metamodernin tieteen tavoitteena on synnyttää tietoa, joka huomioi todellisuuden monitasoisuuden ja eri näkemysten vuorovaikutuksen. (Freinacht 2022; Jager 2024.)

Perinteisten tieteen tekemisen tapojen juuret ovat modernissa ja postmodernissa tieteenfilosofiassa, jotka ovat tarjonneet erilaisia lähtökohtia ymmärtää todellisuutta. Modernismi on keskittynyt objektiiviseen totuuteen ja rationaalisuuteen siinä missä sen vastareaktio, postmodernismi tiede, on korostanut tiedon suhteellisuutta ja dekonstruktioita keinona ymmärtää suhteellisuutta. Nykyajan monimutkaiset haasteet, kuten ilmastonmuutos, polarisaatio ja sosiaaliset

kriisit, ovat synnyttäneet tarpeen uudelle tieteellisen paradigmalle, joka kykenee huomioimaan todellisuuden monimuotoisuuden ja ihmisten kokemukset. Metamoderni tiede tarjoaakin kolmannen vaihtoehdon, jossa yhdistyvät modernin tieteellisen kurinalaisuuden ja postmodernin kriittisyyden piirteet. (Jager 2024; Freinacht 2022; Pipere & Märtinsone 2022.)

Metamodernismin filosofiset periaatteet ja ominaisuudet

Metamodernin tieteen luonnetta voidaan kuvata kuudella periaatteella, jotka ohjaavat tutkimuksen tekemistä. Periaatteet korostavat todellisuuden monitasoisuutta ja ymmärryksen rakentumista erilaisien näkökulmien kautta. Ensimmäinen periaate on, että maailma ei ole yksinkertainen mekanismi, vaan monimutkainen, elävä ekosysteemi, jossa eri tasot ja perspektiivit täydentävät toisiaan. Toiseksi, metamoderni tiede pyrkii ymmärtämään totuutta ja suuria kertomuksia, mutta ymmärtää, että näiden synty riippuu tarkastelutavoista ja konteksteista. (Pipere & Märtinsone 2022; Jager 2024.)

Taulukko 1. Modernin, postmodernin ja metamodernin tieteen ominaisuuksien vertailu (kirjoittajan tekemä taulukko).

Ominaisuus	Moderni tiede	Postmoderni tiede	Metamoderni tiede
Totuuskäsitys	Yksi objektiivinen totuus	Totuus on suhteellista ja kontekstisidonnaista	Totuus on kontekstisidonnaista ja dialogisesti kehitettyä
Metodologia	Empiirinen ja kokeellinen	Moniarvoisuus ja dekonstruktio	Pluralismi ja metodologinen moninaisuus
Maailmankuva	Mekanistinen ja lainmukainen	Kriittisyys järjestystä ja valtaa kohtaan, sillä kaikki on suhteellista	Monikerroksinen ja vuorovaikutuksessa syntyvä
Tieteen suhde yhteiskuntaan	Tiede toimii yhteiskunnan edistämiseksi	Tiede kyseenalaistaa ja paljastaa yhteiskunnalliset valtarakenteet	Tiede toimii vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa
Tieteen päämäärä	Luonnon ymmärtäminen ja hallinta	Tiedon suhteellisuuden korostaminen	Yhteisten merkitysten luominen ja kompleksisuuden käsittely

Kolmanneksi, metamoderni tiede pyrkii ottamaan huomioon monenlaiset ajattelutavat ja dialogin roolin tiedon synnyttämisessä, josta seuraa se, että tiedon tuottamisessa otetaan huomioon objektiivisen tiedon lisäksi erilaisia näkökulmia ja ihmisten kokemuksia. Neljänneksi, paradigma korostaa erilaisten arvojen tasapainottamista ja verkostomaista ajattelua, jossa huomioidaan eri sidosryhmien tarpeet ja yhteiskunnan monimuotoisuus. Viidenneksi tiede käyttää joustavasti erilaisia tutkimusmenetelmiä ja yhdistelee niitä tarpeen mukaan. Kuudenneksi, metamoderni tiede hyväksyy aiempien tieteellisten perinteiden rinnakkaiselon, jolloin modernin ja postmodernin tieteen vahvuuksia voidaan hyödyntää. (Pipere & Martinsone 2022; Jager 2024.) Metamodernin tieteen ominaisuuksia verrattuna moderniin ja postmoderniin tieteeseen avataan taulukossa 1.

Totuuden luonne

Metamoderni tiede suhtautuu totuuteen pragmaattisesti ja kontekstisidonnaisesti. Tiede ei yksin kohteesta erillään voi synnyttää totuutta, vaan se on riippuvainen näkökulmista ja tilanteista. Vaikka metamoderni tiede hyväksyy suuret kertomukset ja yhteiset selitysmallit, ne ovat joustavia ja jatkuvasti tulkittavissa uudelleen. Tämä mahdollistaa sen, että tiede voi luoda yhdessä jaettavissa olevia viitekehyksiä, mutta samalla kykenee myös käsittelemään yksilöllisiä näkökulmia, jotka poikkeavat toisistaan. (Freinacht 2022).

Metamodernismissä totuus nähdään avoimena ja kehittyvänä eikä lopullisena. Tietoa luodaan dialogin ja niin sanotun polylogin avulla, joka viittaa monien erilaisten näkökulmien väliseen keskusteluun. Polylogi on käytännössä sitä, että eri tyyppiset osallistujat, esimerkiksi tutkijat, yhteisöt ja sidosryhmät, tuovat kukin oman näkökulmansa ja kokemuksensa yhteiseen keskusteluun. Tämänkaltaisen monipuolinen vuoropuhelu auttaa tiedettä muuntautumaan erilaisiin konteksteihin ja tuomaan esiin niihin sopivia ratkaisuja kompleksisiin eli keskinäisriippuviin yhteiskunnallisiin kysymyksiin (Pipere & Martinsone 2022).

Metodologinen pluralismi ja käytännön soveltaminen

Metamoderni tiede korostaa metodologista pluralismia, jossa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia tutkimusmenetelmiä. Tutkijan tehtävä on valita menetelmä sen mukaan, mikä parhaiten palvelee tutkimuksen tekemisen kontekstia. Tämä mahdollistaa monitieteisen ja jopa poikkitieteellisen tiedon synnyttämisen, jossa tieteenalojen rajat ylittävät hankkeet voivat vastata paremmin kompleksisiin ilmiöihin (Freinacht 2022).

Esimerkiksi ilmastonmuutoksen kaltaisten kriisien taklaamiseen tarvitaan monitieteisiä lähestymistapoja, joissa voi yhdistyä sekä luonnontieteellisiä että

yhteiskunnallisia näkökulmia. Yhteiskuntatieteiden, luonnontieteiden ja humanististen tieteiden yhteistyö voisi tuottaa uutta tietoa ja mahdollistaa laajempien ilmiöiden ymmärtämisen ja analysoinnin. Metamodernismi kannustaa myös vuorovaikutukseen yhteiskunnan kanssa, jolloin tiede voi toimia lähempänä ihmisten arkea ja pyrkiä saamaan aikaan muutoksia ihmisissä. (Jager 2024; Pipere & Martinsone 2022.)

Tieteen tulevaisuus?

Metamodernin tieteen edistämä filosofinen ja metodologinen moninaisuus tarjoaa joustavuutta ja sopeutumiskykyä, jota tarvitaan tulevaisuuden haasteisiin vastaamisessa.

Metamodernismin avulla tiede voi keskittyä ihmisten kokemuksiin monitasoisiin ongelmiin ja löytää tapoja edistää sekä yksilöllistä että yhteisöllistä hyvinvointia. Vaikka metamoderni tiede ei hylkää täysin modernismin ja postmodernismin perinteitä, se pyrkii ruokkimaan uusia ajattelutapoja ja työkaluja, jotka huomioivat muuttuvan maailman kompleksisuuden ja inhimillisen kokemuksen rikkautta (Pipere & Martinsone 2022).

Metamodernin tieteen paradigma edustaa tieteen mahdollista tulevaisuutta, jossa yhdistyvät aiempien paradigmojen vahvuudet ja uudet tavat hahmottaa kompleksista maailmaa sekä toimia sen osana. Metamoderni tiede pyrkii tuottamaan objektiivista tietoa, mutta tavoilla, jotka huomioivat tiedon tuottamisen ja leviämisen kontekstuaalisuuden. ■

YTM, KM, KTM, MBA Mikael Seppälä on ekosysteemien ja systeemisen innovaatiojohtamisen asiantuntija ja työskentelee erityisasiantuntijana Laurea-ammattikorkeakoulussa. Työn ohella hän edistää kompleksisuus- ja systeemiajattelun käytännön sovelluksia Systeeminen muutos Suomi - Systems Change Finland ry:ssä.

LÄHTEET

Freinacht, H. 2022. *Metamodern View of Science*. Saatavissa:

<https://metamoderna.org/metamodern-view-of-science>

Jager, J. 2024. *Toward a Metamodern Science*. *Emerge*. Saatavissa:

<https://www.whatisemerging.com/opinions/toward-a-metamodern-science>

Pipere, A., & Martinsone, K. 2022. *Metamodernism and Social Sciences: Scoping the Future*. *Social Sciences*, 11(10), 457. <https://doi.org/10.3390/socsci11100457>